

Vanhus- ja vammaisneuvostojen perustaminen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymään

D/1209/00.00.01.01.00/2020

Perusteluosa

Hollolan vanhus- ja vammaisneuvosto on lähettänyt 18.11.2019 Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle esityksen. Hollolan vanhus- ja vammaisneuvosto esittää Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle, että neuvoston tulee jatkossa päästä vaikuttamaan toiminnan suunnitteluun niiltä osin, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvointiin, terveyteen ja heidän palveluihinsa. Lisäksi ehdotetaan Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle maakunnallisen vanhus- ja vammaisneuvoston perustamista, jossa olisi edustajat jokaisesta kunnasta.

Kuntalain 410/2015 § 22:ssä säädetään kunnan asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- 5) suunnitteleamalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Vanhusneuvostoista ja vammaisneuvostoista säädetään kuntalain 27 ja 28 §:ssä. Ikääntyneen väestön ja vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto ja huolehdittava niiden toimintaedellytyksistä.

Neuvostot voivat olla useamman kunnan yhteisiä. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Neuvostoille on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön ja vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Kunnat ja kuntayhtymät voivat sopia neuvostojen järjestämismallista paikallisesti. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän jäsenkunnissa toimii kunnallisia vanhus- ja vammaisneuvostoja. Lahden kaupunki lukuun ottamatta neuvostot ovat kunnissa yhdistettyjä vanhus- ja vammaisneuvostoja. Lahdessa toimii sekä vanhusneuvosto että vammaisneuvosto. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä on nimennyt ikääntyneiden palveluista ja vammaispalveluista henkilöitä, jotka osallistuvat neuvostojen kokouksiin. Lisäksi on pidetty neuvostojen yhteistyökokouksia, joiden järjestämisessä hyvinvointikuntayhtymä on ollut mukana. Kuntakohtaisten tai kuntien yhteisten neuvostojen rinnalla voi toimia esim. sote-kuntayhtymän vammaisneuvosto tai vanhusneuvosto. Sipilän hallituksen maakunta ja sote-uudistuksessa esitettiin vanhus- ja vammaisneuvostojen kaltaisten vaikuttamistoimielinten perustamista maakuntaan. Maakunnallisten vaikuttamistoimielinten ei ollut tarkoitus korvata kunnallisia vanhus- ja vammaisneuvostoja.

Hyvinvointikuntayhtymässä on pohdittu Hollolan vanhus- ja vammaisneuvoston esitystä. Hyvinvointikuntayhtymässä suhtaudutaan myönteisesti esitykseen, mutta pidetään erillisten vanhus- ja vammaisneuvostojen perustamista välttämättömänä sekä ikääntyneen väestön että vammaisten henkilöiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi. Kuntayhtymän neuvostojen roolina olisi edistää ja seurata sosiaali- ja terveydenhuollon eri aloilla tapahtuvaa toimintaa vanhusten/vammaisten henkilöiden kannalta sekä tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja asioista, joilla on merkitystä vanhusten/vammaisten henkilöiden elämisessä ja suoriutumisessa jokapäiväisessä elämässä. Yhtymään perustettavilla neuvostoilla parannetaan mahdollisuuksia osallistua sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan suunnitteluun ja seurantaan. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon asioita käsitellään ja seurataan kunnallisissa

neuvostoissa ja neuvostoissa ja neuvostojen kokouksiin osallistuu useita eri yhtymän työntekijöitä. Esimiesten mahdollisuus osallistua kokouksiin on hyvin rajallinen. Kuntayhtymän neuvostot toimisivat kunnallisten neuvostojen rinnalla. Kunnallisilla neuvostoilla on edelleen merkittävä rooli kuntien tehtäväalueelle kuuluvien asioiden käsittelyssä. Yhtymän vanhus- ja vammaisneuvostojen toiminnan käynnistäminen tulisi tapahtua aikaisintaan seuraavan valtuustokauden alussa syksyllä 2021 siten, että kunnat nimeäisivät ensin kunnalliset neuvostot ja yhtymän neuvostot nimettäisiin tämän jälkeen.

Vanhus- ja vammaisneuvostojen perustamista kesken nykyisen valtuustokauden ei ole järkevää, kun nykyinen valtuustokausi kestää enää vain reilun vuoden. Mikäli neuvostoja ei perusteta, jatketaan nykyisellä toimintamallilla, jossa yhtymän nimetyt edustajat ovat mukana vanhus- ja vammaisneuvostoissa ja yhteistyötä toteutetaan myös neuvostojen ja yhtymän edustajien yhteistyökokouksilla.

Vanhus- ja vammaisneuvostojen perustaminen hyvinvointikuntayhtymään edellyttää yhtymän hallintosäännön päivittämistä ja vaikuttamistoimielinten kirjaamista hallintosääntöön. Neuvostojen toimintaedellytysten turvaamiseksi on toiminnan koordinointi- ja järjestämistä vastuut sovittava ja varattava myös toimintaan määräraha talousarvioon. Myös edustuksellisuus neuvostoissa on varmistettava valmisteluvaiheessa. Kuntakohtaisen edustuksellisuuden lisäksi vammaisneuvostoissa on tärkeää olla riittävä edustus eri vammaisjärjestöistä. Suositus, että miehiä ja naisia myös suurin piirtein saman verran. Neuvostojen perustamispäätöksen yhteydessä tulee päättää kokouspalkkioiden ja matkakorvausten maksamisesta. Myös yhteistyötä yhtymän ja kunnallisten neuvostojen välillä on suunniteltava jo ennen neuvostojen toiminnan käynnistämistä. Yhtymään perustettavissa neuvostoissa voi olla mukana yhtymän kaikki jäsenkunnat. Sysmän ja Heinolan osalta neuvostojen toiminta koskisi kuitenkin vain erikoissairaanhoidon.

Mikäli hallitus päättää jatkaa asian valmistelua, pyydetään kunnilta ja kunnallisilta neuvostoilta kannanotot/lausunnot siitä, kannattavatko ne sekä vanhus- että vammaisneuvostojen perustamista yhtymään. Neuvostojen perustamisesta tehdään myöhemmin päätös.

Työvaliokunta on käsitellyt asian valmistelua 20.2.

Liitteenä

Esittelijä Toimitusjohtaja Marina Erhola

Päätösehdotus Kuntayhtymän hallitus suhtautuu myönteisesti vanhus- ja vammaisneuvostojen perustamiseen hyvinvointikuntayhtymään. Neuvostojen toiminta käynnistetään aikaisintaan seuraavan valtuustokauden alussa syksyllä 2021.

Hyvinvointikuntayhtymä päättää pyytää kunnilta ja niiden vanhus- ja vammaisneuvostoilta kannanotot/lausunnot siitä, kannattavatko ne vanhus- että vammaisneuvostojen perustamista yhtymään esittelytekstissä kuvatuilla periaatteilla.

Päätös

Asian valmistelija / Lisätietojen antaja Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialajohtaja Mika Forsberg, p. 044 719 5630

Toimenpiteet Ote: Mika Forsberg, Anu Olkkonen-Nikula

Muutoksenhaku Muutoksenhakukielto